

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.025.06.2019

**Pan Sylwester Jaworowski
Wójt Gminy Kołaki Kościelne
Urząd Gminy Kołaki Kościelne
ul. Kościelna 11, 18-315 Kołaki Kościelne**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/065 – Segregacja odpadów komunalnych na terenie województwa podlaskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Kołaki Kościelne, ul. Kościelna 11, 18-315 Kołaki Kościelne ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sylwester Jaworowski, Wójt Gminy od 2 grudnia 2014 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy, w tym: <ol style="list-style-type: none">1. Organizacja selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i wprowadzenie regulacji dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy.2. Nadzór nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi, w tym nad realizacją zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne i podmiotom przetwarzającym te odpady z terenu gminy.3. Osiąganie założonych poziomów recyklingu, ponownego użycia i odzysku odpadów komunalnych z terenu gminy, w tym weryfikacja danych otrzymywanych od odbiorców odpadów komunalnych i podmiotów, do których zostały przekazane te odpady.4. Prowadzenie przez gminę działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi, w tym promujących selektywne zbieranie odpadów komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2019 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	Paweł Tołwiński, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/20/2020 z 23 stycznia 2020 r. Piotr Jurkin, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/44/2020 z 28 lutego 2020 r. (akta kontroli str. 1-6)

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Wójt Gminy”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm. Ustawa zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁴

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia prawidłowość i skuteczność funkcjonującego na terenie Gminy systemu segregacji odpadów komunalnych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Przyjęty przez Urząd system segregacji odpadów nie był prawidłowy i skuteczny. W Gminie ustalono selektywne zbieranie odpadów komunalnych. Wprowadzone regulacje nie były jednak ze sobą spójne i nie uwzględniały wymogów art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵, przepisów § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów⁶ oraz postanowień Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016–2022⁷, w tym celów gospodarowania odpadami wybranych grup odpadów na terenie województwa podlaskiego. Systemem objęto wszystkie nieruchomości zamieszkałe na terenie Gminy, jednak nie podejmowano działań związanych z weryfikacją sposobu zagospodarowania odpadów komunalnych przez poszczególnych przedsiębiorców. W konsekwencji powodowało to, że nie dysponowano wiedzą o sposobie zagospodarowania tego rodzaju odpadów od większości firm działających na terenie Gminy. W latach 2017–2018 zbieranie odpadów w sposób selektywny zadeklarowała tylko połowa mieszkańców Gminy.

O braku skuteczności przyjętego systemu gospodarki odpadami świadczy również fakt, że w latach 2016–2019 wzrosła masa odpadów odbieranych z nieruchomości zamieszkałych (z 269,5 Mg do 319,5 Mg, tj. o 18,6%), a spadła masa frakcji zbieranych w sposób selektywny „u źródła” (z 24,3 Mg do 22,2 Mg, tj. o 8,6%). Ponad 11-krotnie, z 2,8 Mg do 32,5 Mg wzrosła także masa opakowań z tworzyw sztucznych, metalu i papieru wysortowanych z zebranych niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych, co pozwoliło na wykazanie przez Gminę osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami za lata 2017 i 2018. Dane, na podstawie których dokonano obliczeń tych wskaźników, nie odnosiły się do rzeczywistej masy odpadów komunalnych odebranych bezpośrednio od mieszkańców Gminy, lecz stanowiły proporcjonalną masę odpadów wysegregowanych z całej masy odpadów zmieszanych przyjętych przez Instalację w Czerwonym Borze z terenu 26 gmin. W konsekwencji wyliczony przez Gminę wskaźnik faktycznie odzwierciedlał sprawność działania tej instalacji i skuteczność segregacji odpadów także w 25 pozostałych gminach.

Stwierdzono również nieprawidłowości, polegające m.in. na:

- niewywiązaniu się z obowiązku określonego w art. 6r ust. 3c ucpg, tj. uzyskania opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zambrowie przed przyjęciem uchwały w sprawie odbierania odpadów,
- niedostosowaniu prowadzonego rejestru działalności regulowanej do wymogów określonych przepisem art. 9b ust 4 ucpg, w zakresie wskazania w nim rodzaju odbieranych odpadów komunalnych przez poszczególne podmioty,
- przyjmowaniu w PSZOK⁸ niewłaściwych rodzajów odpadów, wbrew postanowieniom § 3 ust. 1 *Regulaminu utrzymania czystości i porządku*, oraz niezapewnieniu ich odpowiedniego zabezpieczenia,
- prowadzeniu nierzetelnej ewidencji, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3 ucpg, co w konsekwencji powodowało, że nie dysponowano wiedzą o sposobie zagospodarowania tego rodzaju odpadów od większości firm działających na terenie Gminy,

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 2010 ze zm. Ustawa zwana dalej: „ucpg”.

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 2028. Rozporządzenie zwane dalej: „rozporządzeniem w sprawie selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów”.

⁷ Przyjęty przez Zarząd Województwa Podlaskiego w grudniu 2016 r. Zwany dalej: „WPGO”.

⁸ Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Dalej: „PSZOK” lub „Punkt”.

- niezawarcie w umowie z Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zambrowie⁹ postanowień wymaganych przepisem art. 6r ust. 3b ucpg, dotyczących obowiązku odbioru od kwietnia do października odpadów niesegregowanych (zmieszanych) i biodegradowalnych nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie z budynków mieszkalnych jednorodzinnych,
- sporządzaniu i przekazywaniu do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego nierzetelnych sprawozdań dotyczących gospodarki odpadami na terenie Gminy,
- niewywiązaniu się z obowiązku zamieszczenia na stronie internetowej Urzędu informacji wymaganych w art. 3 ust. 2 pkt 9 ucpg,
- niesporządzaniu analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi, o których mowa w art. 9 tb ucpg,
- nieprzeprowadzaniu wśród mieszkańców Gminy działań edukacyjno-informacyjnych, mimo takiego obowiązku określonego w art. 3 ust. 2 pkt 8 ucpg,
- niewykorzystywaniu ogólnodostępnych informacji o powstawaniu nielegalnych miejsc składowania odpadów (Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa). W konsekwencji dopiero w wyniku kontroli NIK zidentyfikowano istnienie tego typu obiektu na terenie Gminy.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca także uwagę na konieczność egzekwowania obowiązków ciężących na podmiocie realizującym odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy w zakresie kontroli nad sposobem segregacji odpadów przez mieszkańców.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności¹⁰

OBSZAR

1. Organizacja selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i wprowadzenie regulacji dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą obowiązywał Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kołaki Kościelne¹¹, przyjęty 28 października 2016 r.¹² Regulamin ten przed jego przyjęciem, w myśl przepisów art. 4 ust. 1 ucpg, został pozytywnie zaopiniowany przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zambrowie¹³ (dalej: „PPIS w Zambrowie”). Zawarto w nim wymagane regulacje określone w art. 4 ust. 2 ucpg, dotyczące m.in.: selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, rodzaju i minimalnej pojemności pojemników lub worków przeznaczonych do zbierania odpadów, częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego. Ponadto w § 7 ust. 2 Regulaminu wskazano, że dla potrzeb selektywnej zbiórki odpadów komunalnych stosuje się przezroczyste worki z tworzywa sztucznego o odpowiedniej grubości, zapobiegającej pęknięciu lub rozerwaniu. (akta kontroli str. 38, 302-310)

Postanowienia Regulaminu określały, że odpady komunalne należy gromadzić w pojemnikach lub workach w następujących kolorach: niebieskim (z przeznaczeniem na papier i tekturę), żółtym (z przeznaczeniem na tworzywa sztuczne, odpady wielkomateriałowe, metal i szkło), brązowym (z przeznaczeniem na odpady zielone). Urząd w związku z wejście w życie przepisów rozporządzenia w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów oraz WPGO, nie dokonał wymaganej

⁹ Zwane dalej: „PGK Sp. z o.o.”

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dalej zwany: „Regulaminem”.

¹² Uchwała nr XVI/92/16 Rady Gminy Kołaki Kościelne w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kołaki Kościelne.

¹³ Opinia nr 3.HK.2016 z 12 października 2016 r.

aktualizacji postanowień Regulaminu odnoszących się do wskazania koloru pojemników przeznaczonych na odpady ze szkła oraz celów gospodarowania odpadami na terenie województwa podlaskiego wskazanych w WPGO, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”.
(akta kontroli str. 302-310)

Ponadto Regulamin wskazywał, że w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej odpady zielone oraz inne odpady ulegające biodegradacji powinny być w pierwszej kolejności wykorzystywane przez mieszkańców we własnym zakresie poprzez kompostowanie w przydomowych kompostownikach. W dokumencie tym nie zawarto natomiast innych fakultatywnych regulacji określonych w przepisie art. 4 ust. 2a ucpg, dotyczących wprowadzenia m.in.: obowiązku selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych innych niż wymienione w ust. 2 pkt 1 lit. a i b tej ustawy, dodatkowych warunków dotyczących ułatwienia prowadzenia selektywnego zbierania odpadów przez osoby niepełnosprawne, a w szczególności niedowidzące, warunków uznania, że odpady zbierane są w sposób selektywny. Jak poinformował Wójt Gminy, regulacje te nie zostały wprowadzone w Regulaminie, gdyż nie są obligatoryjne. Dodał, że: „na terenie Gminy Kołaki Kościelne mieszkańcy nie zgłaszali potrzeb w powyższym zakresie, a osób niepełnosprawnych w szczególności niedowidzących, praktycznie nie ma na terenie naszej Gminy”.
(akta kontroli str. 56-58, 302-310)

Przed podjęciem uchwały nr XV/84/16 Rady Gminy Kołaki Kościelne z dnia 26 lipca 2016 r.¹⁴, o której mowa w art. 6r ust. 3 ucpg, Urząd nie wystąpił i nie uzyskał wymaganej opinii PPIS w Zambrowie, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”.
(akta kontroli str. 298-301)

Uchwała w sprawie odbierania odpadów zawierała elementy określone w art. 6r ust. 3, 3b i 3d ucpg, tj. m.in.: rodzaj i ilość odbieranych odpadów komunalnych, częstotliwość odbierania tych odpadów oraz tryb i sposób zgłaszania przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych przypadków niewłaściwego świadczenia usług przez przedsiębiorcę odbierającego odpady. Wskazano w niej, że: [1] odpady komunalne pochodzące z zamieszkałych nieruchomości zbierane są z podziałem na 13 frakcji; [2] właściciele nieruchomości zamieszkałych przekazują przedsiębiorcy odbierającemu odpady komunalne każdą zebraną ilość odpadów wytworzoną w ramach prowadzonego gospodarstwa domowego; [3] odbiór odpadów jest realizowany zgodnie z harmonogramem odbioru określonym przez przedsiębiorcę uprawnionego do odbioru odpadów, nie rzadziej jednak niż raz na miesiąc – w przypadku odpadów niesegregowanych (zmieszanych) oraz zebranych selektywnie i dwa razy w roku – w przypadku odpadów wielkogabarytowych i wyeksploatowanego sprzętu elektronicznego. Zgodnie z harmonogramami, jakie obowiązywały w latach 2017–2019, odbiór odpadów prowadzony był z podziałem na dwie trasy. Na jednej z nich, obejmującej 13 miejscowości, odbiór odpadów zbieranych selektywnie i zmieszanych następował tego samego dnia, natomiast w 11 miejscowościach, znajdujących się w ramach kolejnej trasy, odpady zmieszane i biodegradowalne odbierano w inne dni niż segregowane. Przy czym dzień odbioru odpadów zbieranych selektywnie pokrywał się ze sobą na obu trasach.
(akta kontroli str. 59-62, 299-301)

Na terenie Gminy nie utworzono punktu napraw i ponownego użycia produktów lub części produktów niebędących odpadami, o którym mowa w art. 3 ust. 2 pkt 6a ucpg. Jak poinformował Wójt Gminy punkt taki nie został utworzony, gdyż nie jest to obowiązkowe. Dodał, że: „Utworzenie takiego punktu wymaga poniesienia dodatkowych kosztów związanych z jego utworzeniem i zapewnieniem w późniejszym czasie obsługi, a pragnę nadmienić, że budżet Gminy Kołaki Kościelne i tak jest znacznie zadłużony”.
(akta kontroli str. 56-58)

W latach 2017–2019 funkcjonował jeden PSZOK. Szczegółowe regulacje dotyczące zasad jego funkcjonowania zostały określone w uchwale w sprawie odbierania odpadów. Zgodnie z postanowieniami tej uchwały PSZOK: [1] zlokalizowany był przy ul. Kościelnej w Kołakach

¹⁴ Uchwała w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, zwana dalej: „uchwałą w sprawie odbierania odpadów”.

Kościelnych; [2] świadczył usługi pięć dni w tygodniu (poniedziałek – piątek) przez osiem godzin dziennie; [3] nie przyjmował odpadów pochodzących z działalności gospodarczej; [4] odbierał odpady zebrane w sposób selektywny, w tym wymienione w art. 3 ust. 2 pkt 5 ucpg, które były do niego dostarczane przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych; [5] przyjmował odpady takie, jak: zużyte baterie, akumulatory, przeterminowane leki, chemikalia oraz inne odpady niebezpieczne wydzielone ze strumienia odpadów komunalnych. Wójt Gminy poinformował: „Wybierając miejsce PSZOK kierowano się przede wszystkim dogodną lokalizacją dla wszystkich mieszkańców Gminy – miejscowość Kołaki Kościelne znajduje się w centralnej części Gminy. Dlatego zdecydowano, że będzie to miejscowość Kołaki Kościelne – jedna z ważniejszych dla mieszkańców – tu mieści się m.in. Urząd Gminy, jednostki organizacyjne Gminy i inne instytucje ważne dla mieszkańców. Również działka, na której usytuowano PSZOK położona jest w miejscu, gdzie zarazem jest dogodny dojazd, a z drugiej strony znajduje się ona jakby na uboczu miejscowości Kołaki Kościelne, nie wpływając negatywnie na wizerunek miejscowości. Natomiast godziny pracy PSZOK, ustalono w godzinach pracy Urzędu Gminy, żeby nie ponosić dodatkowych kosztów związanych z jego prowadzeniem. W zakresie tym nie zbierano opinii mieszkańców. Jak do tej pory nie odnotowano żadnych skarg ze strony mieszkańców odnośnie usytuowania i godzin otwarcia PSZOK. Pragnę poinformować, że pracownik, który otwiera PRZOK zamieszkuje w miejscowości Kołaki Kościelne i jeśli jest taka potrzeba, to po uprzednim uzgodnieniu z zainteresowaną osobą, chcącą skorzystać z PSZOK otwiera go również i w godzinach popołudniowych oraz w soboty”. (akta kontroli str. 56-58, 63-74, 299-301)

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej Urzędu¹⁵, mieszkańcy Gminy mają możliwość zgłoszenia (osobiście w siedzibie Urzędu lub telefonicznie) do odbioru z terenu własnych nieruchomości odpadów wielkogabarytowych oraz wyeksploatowanego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, które zostaną odebrane gminnym samochodem dostawczym. Warunkiem jest zapewnienie przez zgłaszającego pomocy przy załadunku oraz przy rozładunku odpadów. (akta kontroli str. 48-49, 247)

Ponadto wskazano (§ 5 ust. 5 uchwały w sprawie odbierania odpadów), że odpady zebrane w PSZOK przekazywane będą uprawnionym podmiotom w celu ich zagospodarowania. W okresie objętym kontrolą za odpowiednie wyposażenie Punktu, odpowiadali wykonawcy wyłonieni w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego na odbieranie, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały określone w specyfikacji istotnych warunków zamówienia, jaka opracowana była dla każdego z trzech przeprowadzonych postępowań¹⁶. W myśl postanowień SIWZ, wykonawcy zamówienia publicznego obowiązani byli do dostarczenia niezbędnych urządzeń (kontenerów) do gromadzenia odpadów¹⁷ w PSZOK oraz odbioru, transportu, poddania odzyskowi lub unieszkodliwieniu odpadów tam gromadzonych co najmniej sześć razy w roku lub na telefoniczne zgłoszenie pracownika Urzędu, jeżeli nastąpi przepełnienie urządzeń. Zadaniem wykonawcy było także *monitorowanie obowiązku ciążącego na właścicielu nieruchomości w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych*. Jak wskazano w SIWZ, w przypadku stwierdzenia, że właściciel nieruchomości nie wywiązuje się z obowiązku segregacji odpadów, wykonawca odbiera odpady jako niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne i w terminie dwóch dni powinien pisemnie, faksem lub drogą elektroniczną poinformować Urząd o takiej sytuacji. Do takiej informacji wykonawca obowiązany jest dołączyć dokumentację filmową (nagranie z kamery znajdującej się na samochodzie odbierającym odpady z nieruchomości) lub zdjęciową oraz protokół zawierający datę i godzinę stwierdzenia tego zdarzenia. W okresie objętym kontrolą Urząd

¹⁵ <http://kolaki.pl/2019/02/21/zasady-korzystania-z-punktu-selektywnej-zbiorki-odpadow-i-mozliwosci-odbioru-odpadow-wielkogabarytowych>.

¹⁶ Postępowania nr GO.21511.5.2016, nr GO.21511.17.2017 i nr GO.272.1.2.2018.

¹⁷ Jako odpady dostarczane do PSZOK wskazano: rozpuszczalniki, baterie i akumulatory, zużyte świetlówki i inne źródła światła, przeterminowane środki ochrony roślin, przeterminowane środki chemii gospodarczej i opakowania po nich, oleje spożywcze oraz przemysłowe i opakowania po nich, zużyte farby, lakiery, środki ochrony drewna i opakowania po nich, przeterminowane lekarstwa, zużyte termometry, przeterminowane materiały budowlane typu cement, gips, zaprawy murarskie itp., opony, odpady zielone, zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe.

nie otrzymał od podmiotów odbierających odpady komunalne informacji dotyczących niewywiązywania się przez mieszkańców Gminy z obowiązku segregacji odpadów.

(akta kontroli str. 299-301, 340-382)

Oględziny PSZOK, wykazały, m.in. że:

- znajdował się on w miejscowości Kołaki Kościelne, ul. Kościelna (miejscowość położona w centralnej części gminy), a jego lokalizacja pozwalała na swobodny dojazd i wyjazd pojazdów oraz rozładowanie odpadów,
- teren, na którym umiejscowiono PSZOK, był ogrodzony siatką, a furka i brama wjazdowa w chwili rozpoczęcia oględzin były zamknięte na klucz,
- klucz do otwarcia bramy i furki znajdował się w siedzibie Urzędu Gminy, położonego w odległości 200 metrów od PSZOK,
- teren PSZOK nie miał nawierzchni utwardzonej np. kostki brukowej lub nawierzchni bitumicznej, nie zainstalowano na jego terenie systemu oświetlenia terenu ani monitoringu wizyjnego,
- na ogrodzeniu znajdowały się tablice informacyjne, zawierające dane dotyczące: godziny pracy PSZOK, nr telefonu i miejsce, w którym należy zgłosić potrzebę otwarcia bramy PSZOK w celu pozostawienia odpadów,
- na terenie PSZOK znajdowały się: dwa niezamykane kontenery, jeden z opisem „odpady zmieszane”, drugi bez opisu – oba były napełnione zmieszanymi (niepogrupowanymi) odpadami, które nie powinny zostać przyjęte, dwa zamykane pojemniki z oznaczeniem „zużyty sprzęt elektryczny i elektrotechniczny”, których zawartość nie odpowiadała temu oznaczeniu, bezpośrednio na gruncie składowane były odpady takie, jak: opony, zużyty sprzęt elektryczny (telewizory, pralki, lodówki), meble, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”,
- PSZOK nie był wyposażony w część administracyjno-socjalną, tj. np. budynek socjalny, z szatnią, miejscem do spożywania posiłków, węzłem sanitarnym czy prysznicem wewnętrznym i zewnętrznym,
- na terenie PSZOK nie umieszczono regulaminu punktu, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”,
- nie ewidencjonowano ilości odpadów w chwili przyjęcia ich do PSZOK. Dane w tym zakresie przekazywane były do Urzędu przez PGK Sp. z o.o., po odebraniu odpadów z tego punktu.

(akta kontroli str. 63-79)

W Urzędzie prowadzono w formie elektronicznej (plik edytora tekstu) rejestr działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych¹⁸, o którym mowa w art. 9b ust. 2 i 3 ucpg. Rejestr ten, według danych na 12 lutego 2020 r. zawierał część elementów wymaganych przepisem art. 9b ust 4 ucpg, tj.: [1] nazwy firm, oznaczenie ich siedziby i adresy albo imiona, nazwiska i adresy przedsiębiorców; [2] numery NIP; [3] numery rejestrowe. Nie zawierał natomiast określenia rodzaju odbieranych odpadów komunalnych, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 383-391)

Rejestr działalności regulowanej, wg. stanu na 12 lutego 2020 r., zawierał informacje o 15 podmiotach odbierających odpady komunalne z terenu Gminy, które realizowały usługi od 2012 roku, w tym:

- dane ośmiu przedsiębiorców, którzy zostali wpisani i wykreśleni z tego rejestru w latach 2012–2017 – wszystkie podmioty zostały wykreślone na podstawie złożonych przez nie wniosków, w których jako przesłankę do wykreślenia wskazywano zakończenie działalności polegającej na odbieraniu odpadów komunalnych na terenie Gminy,
- informacje o siedmiu przedsiębiorcach, którzy zostali wpisani do rejestru od 27 sierpnia 2012 r. do 17 listopada 2015 r.

(akta kontroli str. 383-391)

¹⁸ Rejestr, zwany dalej: „rejestrem działalności regulowanej”.

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z postanowieniami WPGO, Gmina należała do Zachodniego Regionu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego, obszar Czerwony Bór. W planie tym, jako funkcjonujące instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych dla Gminy, wskazane zostały: Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze (dalej: „ZPiUO”) oraz Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czartorii. Odbiór wszystkich odpadów komunalnych z terenu Gminy w latach 2017–2019 realizowany był na podstawie umów zawartych przez PGK Sp. z o.o. Zgodnie z decyzjami¹⁹ Marszałka Województwa Podlaskiego zmieniającymi pozwolenie zintegrowane na eksploatację, ZPiUO, będący własnością PGK Sp. z o.o., dysponował następującymi mocami przerobowymi: instalacją do składowania odpadów, z wyłączeniem odpadów obojętnych, o zdolności przyjmowania 10 ton odpadów na dobę i całkowitej pojemności 25.000 ton, łączną roczną ilością odpadów do mechanicznego przetworzenia (sortowanie zmieszanych odpadów komunalnych, doczyszczanie odpadów z selektywnej zbiórki) na poziomie 27.000 Mg/rok, wydajnością kompostowni oraz ilością odpadów poddawanych przetworzeniu o kodzie 19 05 99 na poziomie 13.800 Mg/rok. Instalacja ta, w wyniku procesu sortowania zmieszanych odpadów komunalnych oraz doczyszczania frakcji zbieranych selektywnie, mogła wytworzyć do 3.500 Mg/rok – opakowań z papieru i tektury (kod 15 01 01), 2.000 Mg/rok – papieru (kod 19 12 01), 3.500 Mg/rok – opakowań z tworzyw sztucznych (kod 15 01 02), 3.000 Mg/rok – tworzyw sztucznych i gumy (kod 19 12 04), 5.000 Mg/rok – opakowań ze szkła (15 01 07), 1.000 Mg/rok – szkła (kod 19 12 05), 6.000 Mg/rok – odpadów palnych (paliwo alternatywne), 25.500 Mg/rok innych odpadów, w tym zmieszanych substancji i przedmiotów z mechanicznej obróbki odpadów (19 12 12). (akta kontroli str. 382)

Wójt Gminy poinformował, że: „Trudno mi ocenić zniesienie regionalizacji. Z posiadanych przeze mnie informacji wynika, iż odpady komunalne z terenu Gminy trafiają do Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze”. (akta kontroli str. 56-58)

Wydatki Urzędu związane z udziałem w budowie składowiska odpadów w Czerwonym Borze (obecnie ZPiUO) wyniosły 263.173,84 zł i zostały poniesione w latach 2005–2012. (akta kontroli str. 392-396)

W okresie objętym kontrolą Urząd nie był kontrolowany w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku Delegatura w Łomży²⁰. WIOŚ przeprowadzało jedynie kontrole dokumentacyjne na podstawie sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Urząd, poddany był kontroli z uwagi na:

- nieosiągnięcie w 2016 roku wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, w wyniku której na Gminę nałożono karę pieniężną w wysokości 498 zł,
- nieosiągnięcie w 2017 roku wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, w wyniku której na Gminę nałożono karę pieniężną w wysokości 27 zł,
- przekazanie po ustawowym terminie sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2018 rok, w wyniku której na Gminę nałożono karę pieniężną w wysokości 200 zł. (akta kontroli str. 397)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. Nie przeprowadzono wymaganej aktualizacji Regulaminu, polegającej na dostosowaniu jego zapisów do przepisów rozporządzenia w sprawie selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. W Regulaminie wskazano bowiem, że odpady komunalne zebrane selektywnie należy gromadzić w *odpowiadających obowiązującym normom urządzeniach*, w kolorze żółtym z przeznaczeniem m.in. na szkło, natomiast zgodnie

¹⁹ Nr DIS-V.7222.1.22.2014 z 2 września 2014 r., nr DOS-V.7222.1.23.2015 z 21 grudnia 2015 r. oraz nr DOS-II.7222.1.18.2017 z 6 listopada 2017 r.

²⁰ Dalej: „WIOŚ”.

z §4 ust. 2 wymienionego wyżej rozporządzenia odpady opakowaniowe ze szkła zbiera się w pojemnikach koloru zielonego. Ponadto w Regulaminie nie odniesiono się do postanowień WPGO, w tym celów gospodarowania odpadami wybranych grup odpadów na terenie województwa podlaskiego, tj. m.in.: olejów odpadowych, zużytych opon, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpadów opakowaniowych, odpadów medycznych i weterynaryjnych oraz zawierających azbest. Wójt Gminy wyjaśnił, że nie dokonano aktualizacji Regulaminu z uwagi na przeoczenie. (akta kontroli str. 267-270, 302-310)

2. Przed przyjęciem uchwały w sprawie odbierania odpadów nie wystąpiono i nie uzyskano opinii PPIS w Zambrowie, mimo takiego wymogu, określonego w art. 6r ust. 3c ucpg. Opinia taka mogłaby nie zostać wydana, np. z uwagi na nieuwzględnienie w przyjętej uchwale właściwej częstotliwości odbioru odpadów niesegregowanych (zmieszanych) i biodegradowalnych, która od kwietnia do października nie może być rzadsza niż raz na dwa tygodnie z budynków mieszkalnych jednorodzinnych. W przyjętej uchwale wskazano, że odbiór tych odpadów odbywać się będzie nie rzadziej niż raz na miesiąc. Wójt Gminy wyjaśnił, że: „Urząd nie ma wiedzy dlaczego przed przyjęciem uchwały nr XV/84/16 (...), nie wystąpiono i nie uzyskano wymaganej opinii PPIS w Zambrowie. Brak wiedzy spowodowany jest tym, że pracownik odpowiedzialny za przygotowanie powyższej uchwały już w Urzędzie nie pracuje”.

(akta kontroli str. 82-100, 267-270, 302-310, 397)

3. Rejestr działalności regulowanej nie zawierał części elementów wymaganych przepisem art. 9b ust 4 ucpg, tj. m.in. określenia rodzaju odbieranych odpadów komunalnych przez poszczególne podmioty. Spośród 15 podmiotów, których dane zostały ujęte w rejestrze, tylko w jednym przypadku wprowadzono informację w tym zakresie. Wójt Gminy wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia. (akta kontroli str. 267-270, 383-391)

4. Nie opracowano regulaminu funkcjonowania PSZOK. Wójt Gminy wyjaśnił, że: „Regulamin taki zostanie opracowany w najbliższym czasie i umieszczony na terenie PSZOK”.

(akta kontroli str. 63-79, 267-270, 397-401)

5. W niewłaściwy sposób prowadzono PSZOK działający na terenie Gminy:

a) W dwóch zamkniętych pojemnikach z oznaczeniem „zużyty sprzęt elektryczny i elektrotechniczny” ustawionych na terenie PSZOK znajdowały się m.in.: plastikowe wiadra, folia z tworzywa sztucznego, puszka po napoju, opakowania tekturowe, inne odpady plastikowe. Wójt Gminy wyjaśnił, że w pojemnikach tych „nie gromadzono celowo odpadów takich jak: plastikowe wiadra, folia z tworzywa sztucznego, puszki po napojach, opakowania tekturowe i inne odpady plastikowe. Odpady te zostały tam umieszczone bez wiedzy Urzędu”.

Bezpośrednio na gruncie składowane były odpady takie, jak: opony, zużyty sprzęt elektryczny (telewizory, pralki, lodówki), meble. Wójt Gminy wyjaśnił, że: „Odpady takie jak: zużyty sprzęt elektryczny meble były składowane na gruncie chwilowo, tylko podczas gdy były pełne pojemniki i Urząd czekał na zgłoszony odbiór odpadów”. Zauważyć należy również, że w Urzędzie nie prowadzono ewidencji ilości odpadów w chwili przekazywania ich do PSZOK przez mieszkańców. Dane o ilości zebranych odpadów Urząd otrzymywał od PGK Sp. z o.o. po ich odbiorze z tego punktu.

(akta kontroli str. 63-79, 267-270, 397-401)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba kontroli ocenia negatywnie podejmowane przez Urząd działania związane z organizacją selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i wprowadzaniem regulacji dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy.

2. Nadzór nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi, w tym nad zadaniami powierzonymi podmiotom odbierającym odpady komunalne i przetwarzającym te odpady

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z danymi znajdującymi się w ewidencji ludności, liczba mieszkańców Gminy (pobyt stały i czasowy), wg. stanu na 31 grudnia, wynosiła: w 2016 roku – 2.425 osób, w 2017 roku – 2.411 osób, w 2018 roku – 2.382 osoby, w 2019 roku – 2.357 osób. Liczba mieszkańców wnoszących opłaty za odbiór odpadów komunalnych, którzy złożyli deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie tymi odpadami wynosiła natomiast: w 2016 roku – 1.761 osób, w 2017 roku – 1.735 osób, w 2018 roku – 1.719 osób, w 2019 roku – 1.727 osób, co stanowiło od 72% do 73,3% liczby mieszkańców Gminy ujętych w ewidencji ludności. Wójt Gminy poinformował, że: „Przyczyną tego, że złożone deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie dotyczą około 72–73% ujętych w rejestrze mieszkańców jest m.in. brak dokładnej weryfikacji ilości osób faktycznie zamieszkujących nieruchomość. Aby wykonać stosowną analizę, należałoby informacje z posiadanych dokumentów zweryfikować z danymi o faktycznej ilości nieruchomości istniejących na terenie Gminy lub uzupełnić o np.: przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Ponadto wynika to z faktu, że w gminnej ewidencji ludności ujęte są też osoby faktycznie nie zamieszkujące na terenie Gminy. Do grupy tej należą m.in. osoby, które wyjechały za granicę, osoby studiujące oraz te, które wyprowadziły się do większych miast lub innych miejsc zamieszkania i nie dokonały czynności wymeldowania z dotychczasowego miejsca pobytu”.

(akta kontroli str. 81, 267-270, 402-405)

W latach 2017–2019 w Urzędzie nie podejmowano udokumentowanych działań związanych z weryfikacją wywiązywania się przez mieszkańców Gminy z obowiązku złożenia przez nich deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w terminie 14 dni od dnia zamieszkania na danej nieruchomości pierwszego mieszkańca lub powstania na danej nieruchomości odpadów komunalnych, określonego w art. 6m ucpg. Wójt Gminy poinformował, że nie podejmowano takich działań „ze względu na niedopatrzenie spowodowane zbyt dużą ilością spraw na stanowisku odpowiedzialnym za gospodarkę odpadami w gminie Kołaki Kościelne”.

(akta kontroli str. 267-270, 382, 398-401)

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f oraz art. 40 ust. 7 ustawy o NIK, od Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Zambrowie, na terenie Gminy w latach 2018–2019 (I półrocze) do użytkowania zgłoszone zostały cztery²¹ budynki mieszkalne. Analiza danych w rejestrze deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wykazała, że mieszkańcy tych nieruchomości zostali objęci systemem gospodarki odpadami w trzech przypadkach przed zgłoszeniem danej nieruchomości do użytkowa lub od miesiąca następnego po takim zgłoszeniu.

(akta kontroli str. 397, 406-407)

Ze sprawozdań złożonych do Urzędu przez przedsiębiorstwa odbierające odpady wynika, że w latach 2016–2018 obsługiwały one (w zakresie odbioru odpadów komunalnych) od 19 do 21 przedsiębiorców działających na terenie Gminy. Natomiast z danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej²² (dalej: „CEIDG”) wynika, że na terenie Gminy funkcjonowało 94 podmiotów gospodarczych, w tym 77 aktywnych oraz 17 zawieszonych. Prowadzona przez Urząd ewidencja umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy, do czego zobowiązywał art. 3 ust. 3 pkt 3 ucpg, zawierała jedynie osiem pozycji. Zagadnienie to szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 281, 311-337)

W latach 2017–2019 Urząd nie kontrolował mieszkańców oraz przedsiębiorców w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów ucpg oraz warunków wydanych decyzji i zawartych umów dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi. Nie podejmowano też kontroli

²¹ Jeden w 2018 roku i trzy w I półroczu 2019 roku.

²² www.ceidg.gov.pl. Dostęp z dnia 28 lutego 2020 r.

wobec podmiotów prowadzących gospodarkę odpadami na terenie Gminy, do czego uprawnia art. 9u ust. 1 ucpg. Ponadto od podmiotów [1] odbierających odpady komunalne, [2] prowadzących instalację komunalną do przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, do których trafiały odpady z Gminy, [3] prowadzących i odbierających odpady z PSZOK oraz [4] zbierających odpady komunalne na terenie Gminy Urząd nie żądał okazania dokumentacji źródłowej, na podstawie której sporządzane były dokumenty na potrzeby ewidencji odpadów oraz dokumentów potwierdzających przetworzenie odpadów. Nie weryfikowano też sprawozdań przekazywanych do Gminy przez te podmioty. Wójt Gminy poinformował, że spowodowane to było niedopatrzeniem oraz dużą ilością prowadzonych spraw przez pracownika odpowiedzialnego za gospodarkę odpadami, co uniemożliwiało skuteczne podjęcie kontroli. (akta kontroli str. 277- 281)

Z tego samego powodu w okresie objętym kontrolą Urząd nie podejmował działań kontrolnych i sprawdzających wobec mieszkańców w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych. (akta kontroli str. 277-281)

W okresie objętym kontrolą Urząd zawarł trzy umowy²³ na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy. Stroną (wykonawcą) wszystkich umów z była PGK Sp. z o.o. Zgodnie z WPGO, Gmina należała do Zachodniego Regionu Gospodarki Odpadami i PGK Sp. z o.o. była obowiązana²⁴ zagospodarować odpady komunalne i odpady zielone odbierane od właścicieli nieruchomości położonych na jej terenie. W umowach dotyczących odbioru, transportu i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy, zawartych w latach 2017–2019, nie zamieszczono zapisów umożliwiających przeprowadzanie kontroli w podmiocie odbierającym odpady. Postanowienia umów nie zawierały zobowiązań wykonawcy w zakresie m.in. przekazywania informacji o położeniu czy miejscu postoju pojazdów, które wykonywały usługę na terenie Gminy. Nie umieszczono w nich postanowień o dostępie on-line do położenia pojazdów, na podstawie sygnału pozycjonowania satelitarnego²⁵. Tym samym Urząd nie zagwarantował sobie możliwości kontroli czy bieżącej weryfikacji rzetelności świadczonej usługi. Wójt Gminy poinformował, że spowodowane to było niedopatrzeniem. Dodał: „Urząd, przygotowując następne postępowanie na odbieranie, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie gminy (...), zawrze stosowne zapisy dotyczące przekazywania przez wykonawcę sygnału pozycjonowania satelitarnego pojazdów obsługujących Gminę w czasie wykonywania umowy”. (akta kontroli str. 101-122, 250-251)

W wymienionych umowach nie zawarto także zapisów obciążających odbiorcę odpadów ewentualnymi karami za nieosiągnięcie poziomów recyklingu w przypadku ich wymierzenia przez uprawniony podmiot. Jak poinformował Wójt Gminy, nie zawarto takich zapisów „z powodu przeoczenia przez pracownika zajmującego się tym merytorycznie”. (akta kontroli str. 101-122, 250-251)

Podmiot odbierający odpady zobowiązany był do sporządzania comiesięcznych protokołów wykonania usług wg. wzoru stanowiącego załącznik do zawartych umów. Analiza wszystkich 12 protokołów otrzymanych przez Urząd, dotyczących odpadów odebranych w 2018 roku, wykazała m.in., że:

- zostały złożone na formularzu zgodnym ze wzorem,

²³ Umowa nr GO.21511.5 z 30 grudnia 2016 r. z okresem obowiązywania od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r., nr GO.21511.17. 2017 z 28 grudnia 2017 r. z okresem obowiązywania od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. i nr GO.272.1.2.2018 z 27 grudnia 2018 r. okresem obowiązywania od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.

²⁴ Postanowieniami określonymi w załączniku nr 1 do uchwały nr XX/234/12 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie wykonania "Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017".

²⁵ Stosownie do treści § 5 ust. 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości (Dz. U. poz. 122), pojazdy muszą być wyposażone w system monitoringu bazujący na systemie pozycjonowania satelitarnego, umożliwiający trwale zapisywanie, przechowywanie i odczytywanie danych o położeniu pojazdu i miejscach postojów.

- zawierały ilości odebranych odpadów wraz ze wskazaniem kodu odpadów oraz masy poszczególnych frakcji,
- nie zgłoszono do nich uwag ani ze strony wykonawcy, ani ze strony zamawiającego (Urzędu),
- wszystkie zostały podpisane przez przedstawiciela Urzędu oraz Prezesa PGK Sp. z o.o.

Dane w tych protokołach nie były zgodne ze sprawozdaniami złożonymi przez PGK Sp. z o.o. za 2018 rok. (akta kontroli str. 175-182, 191-198, 408-419)

Ponadto w umowie na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. nie wprowadzono zapisów dotyczących wymaganej częstotliwości odbioru odpadów od kwietnia do października, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”. (akta kontroli str. 82-100)

W Urzędzie zadania z zakresu spraw związanych z zagospodarowaniem odpadów komunalnych z terenu Gminy powierzono jednej osobie – inspektorowi ds. zaopatrzenia w wodę i gospodarki odpadami. Realizował on także zadania m.in. z zakresu: [1] zaopatrzenie Gminy w wodę; [2] naliczenia podatku od nieruchomości; [3] sprawowania opieki nad grobami wojennymi; [4] ochrony i konserwacji zabytków; [5] ochrony przyrody oraz ochrony zwierząt. Zdaniem tego pracownika tak „Duża kumulacja obowiązków uniemożliwia mi sprawne i rzetelne przeprowadzanie jakiegokolwiek kontroli przestrzegania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przez mieszkańców, przedsiębiorców jak i u podmiotów odbierających czy przetwarzających odpady komunalne z terenu Gminy. Ponadto brak czasu znacząco utrudnia egzekwowanie od sprawozdawców dokumentów źródłowych celem weryfikacji przedkładanych przez nich sprawozdań/deklaracji.” (akta kontroli str. 249, 263-266, 284-285)

W okresie objętym kontrolą podmioty odbierające odpady komunalne od mieszkańców z terenu Gminy nie informowały Urzędu o nieprawidłowościach związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi. Do Urzędu nie wpływały żadne skargi z tego zakresu. (akta kontroli str. 249, 263-266, 284-285)

Do Urzędu w latach 2017–2019 nie wpływały informacje od podmiotów odbierających odpady komunalne o stwierdzonych nieprawidłowościach w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych przez mieszkańców Gminy. Obowiązek monitorowania obowiązku ciążącego na właścicielu nieruchomości zamieszkałej w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych został, zgodnie z postanowieniami umów, przypisany podmiotowi odbierającemu odpady (PGK Sp. z o.o.). Sposób postępowania wykonawcy w przypadku stwierdzenia, że właściciel nieruchomości nie wywiązuje się z obowiązku segregacji odpadów został szerzej opisany w pkt 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. (akta kontroli str. 82-122, 249, 263-266, 284-285)

Oględziny odbioru odpadów niesegregowanych i zebranych selektywnie 10 lutego 2020 r. z terenu Gminy wykazały m.in., że:

- odbiór prowadzony był zgodnie z określonym harmonogramem,
- odbierane były odpady zmieszane oraz frakcje zbierane selektywnie, przy czym oddzielnymi pojazdami odbierano: [1] odpady niesegregowane (zmieszane) i biodegradowalne (worki brązowe); [2] szkło (worki zielone); [3] plastik, metal i papier (worki żółte i niebieskie),
- odbiór odpadów realizowany był przez cztery pojazdy PGK Sp. z o.o.,
- odpady w miejscowościach objętych oględzinami²⁶ były wystawione przez mieszkańców przed posesje, znajdowały się w pojemnikach lub workach (worki do frakcji zbieranych selektywnie były w czterech kolorach: żółtym, zielonym, niebieskim i brązowym) oraz

²⁶ Podlatki Małe, Podlatki Duże, Łubnice-Krusze, Krusze-Łubnice, Gosie Małe, Gosie Duże, Szczodruchy, Rębiszewo-Zegadły, Czosaki-Dąb, Kołaki Kościelne, Cholewy-Kolomyja, Zanie-Leśnica, Sanie-Dąb, Czachy-Kołaki.

z uwagi na półprzezroczystość umożliwiały wizualną identyfikację rodzaju zgromadzonych w nich odpadów,

- osoby obsługujące pojazdy odbierające odpady pozostawiały mieszkańcom puste worki na odpady w ilości nie mniejszej niż liczba pełnych worków, jakie zostały odebrane (pozostawiano worki w kolorach: żółtym, zielonym, niebieskim i brązowym),
- wystąpiły przypadki niewłaściwej segregacji odpadów przez mieszkańców, tj. mieszaniu różnych frakcji odpadów komunalnych w workach przeznaczonych dla danej frakcji (np. w worku żółtym obok opakowań z tworzyw sztucznych i metalu umieszczono opakowania szklane, w innym przypadku opakowania plastikowe i puszki metalowe oraz papier umieszczono w worku brązowym przeznaczonym na odpady biodegradowalne),
- wystąpił przypadek, w którym – mimo zmieszania w worku niebieskim (przeznaczonym na frakcję papier) dwóch frakcji odpadów, tj. wielomateriałowych tzw. tetrapaków / kartonów po mleku oraz odpadów z papieru, zostały one odebrane przez pojazd PGK Sp. z o.o. (akta kontroli str. 420-431)

Urząd do zakończenia kontroli nie otrzymał z PGK Sp. z o.o. informacji o niewywiązaniu się z obowiązków segregacji odpadów przez właściciela wymienionych nieruchomości. Prezes PGK Sp. z o.o. w ramach równolegle prowadzonej kontroli NIK poinformował, że: „Podczas odbioru odpadów w dniu 10 lutego 2020 r. na terenie Gminy Kołaki Kościelne pracownicy PGK Sp. z o.o. przeprowadzali wrywkową kontrolę odbieranych odpadów, podczas której nie stwierdzili niewłaściwej segregacji. W związku z powyższą sytuacją zobowiązano kierownika ZPiUO do wzmoczenia nadzoru nad brygadami odbierającymi odpady związanego z egzekwowaniem właściwego wykonania obowiązków służbowych”.

(akta kontroli str. 432-438)

Wójt Gminy poinformował, że: „W latach 2017–2019 PGK Sp. z o.o. odbierająca odpady na terenie gminy nie informowała Urzędu o stwierdzonych nieprawidłowościach związanych z segregacją lub odbiorem odpadów od mieszkańców Gminy Kołaki Kościelne”.

(akta kontroli str. 398-401)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na potrzebę egzekwowania obowiązków ciążyących na podmiocie realizującym odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy.

(akta kontroli str. 398-401, 432-438)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. W umowie na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy w 2020 roku²⁷ nie zobowiązano przedsiębiorcy do odbioru odpadów niesegregowanych (zmieszanych) i biodegradowalnych, która od kwietnia do października nie powinna być rzadsza niż raz na dwa tygodnie z budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Zapewnienie takiej częstotliwości odbioru odpadów wynika z art. 6r ust. 3b ucpg. Wójt Gminy wyjaśnił, że było to wynikiem przeoczenia przez pracownika zajmującego się tym merytorycznie. (akta kontroli str. 82-100, 398-401)
2. Prowadzona przez Urząd ewidencja, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3 ucpg, była nierzetelna. Zawierała bowiem jedynie dane dotyczące ośmiu podmiotów, mimo że z informacji uzyskanych z CEIDG wynika, że na terenie Gminy²⁸ funkcjonowało 77 aktywnych podmiotów gospodarczych. Ponadto z przedkładanych do Urzędu przez przedsiębiorstwa odbierające odpady sprawozdań wynika, że w latach 2016–2018 obsługiwały one (w zakresie odbioru odpadów komunalnych) od 19 do 21 podmiotów gospodarczych. Urząd nie podejmował żadnych działań związanych z weryfikacją sposobu zagospodarowania odpadów komunalnych przez poszczególnych przedsiębiorców. W konsekwencji nie dysponowano wiedzą o sposobie zagospodarowania tego rodzaju odpadów od większości firm działających na terenie

²⁷ Umowa nr GO.272.1.1.2020 zawarta 8 stycznia 2020 r.

²⁸ Dane na 28 lutego 2020 r.

Gminy. Wójt wyjaśnił, że ujęcie w przedmiotowej ewidencji tylko ośmiu podmiotów spowodowane jest nadmiernym obciążeniem pracy na stanowisku ds. zaopatrzenia w wodę i gospodarki odpadami. Dodał, że: „Urząd aktualnie jest w trakcie kompletowania dokumentów w tym zakresie. Zakończenie całego procesu sporządzenia przedmiotowej ewidencji jest planowane w 2020 roku”.

(akta kontroli str. 123-239, 281, 311-338, 267-270)

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd nie realizował działań kontrolnych i sprawdzających w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych przez mieszkańców oraz realizowania przez podmiot odbierający odpady obowiązku informowania o nieprawidłowościach w tym zakresie. Nie weryfikował także sposobu zagospodarowania odpadów komunalnych przez poszczególnych przedsiębiorców działających na terenie Gminy. W konsekwencji nie dysponował wiedzą o sposobie zagospodarowania tego rodzaju odpadów od większości firm. Ponadto w umowie na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r. Urząd nie określił wymaganej częstotliwości odbioru odpadów od października do października.

OBSZAR

3. Osiąganie założonych poziomów recyklingu, ponownego użycia i odzysku odpadów komunalnych z terenu gminy, w tym weryfikacja danych otrzymywanych od odbiorców odpadów komunalnych i podmiotów, do których zostały przekazane te odpady

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Urząd sporządzał roczne sprawozdania (za lata 2016, 2017 i 2018) z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i przekazywał je Marszałkowi Województwa Podlaskiego oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Białymstoku. Dwa sprawozdania (za lata 2016 i 2017) przesłano terminowo, natomiast za 2018 rok – 2 kwietnia 2019 r., tj. dwa dni po upływie terminu określonego w art. 9q ust. 2 ucpq, w wyniku czego na Urząd została nałożona kara, o której szerzej napisano w pkt 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 123-130, 397, 439-501)

Do wszystkich trzech sprawozdań złożono korekty. Wójt Gminy poinformował, że: „Urząd przeważnie był informowany telefonicznie o potrzebie dokonania korekt sprawozdań przekazanych do Marszałka Województwa Podlaskiego. Korekty te dotyczyły m.in. oznaczenia procesu zagospodarowania odpadów, wyliczenia wskaźnika poziomu recyklingu, ograniczenia masy odpadów biodegradowalnych”. Analiza sprawozdań oraz złożonych do nich korekt, wykazała, m.in. że:

- w korekcie sprawozdania za 2016 rok m.in.: zmniejszono (z 6,02 Mg do 2 Mg) masę odpadów betonu, gruzu ceglanego oraz wykreślono podane odpady o kodzie 20 03 07 (odpady wielkogabarytowe), skorygowano błąd rachunkowy dotyczący masy odpadów komunalnych zebranych w PSZOK, ponownie dokonano obliczeń poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, których w efekcie został zmniejszony z 16,27% do 15,79%,
- korekta sprawozdania za 2017 rok dotyczyła osoby składającej ten dokument (pierwotnie podpisał go Sekretarz Gminy),
- w korekcie sprawozdania za 2018 rok m.in.: wkreślono błędnie wpisane dane o rodzaju, kodzie oraz masie zebranych odpadów komunalnych, stanowiących frakcje odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (pkt VI lit. a i lit. b sprawozdania); dodano informacje o masie odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi z podziałem na odpady odebrane i wysegregowane z 20 03 01; wpisano nową wartość wskaźnika osiągniętego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, który wyniósł 32,57% (uprzednio wynosił 22,41%); zmieniono także wartość osiągniętego poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania, którego wartość

wyniosła 39,23% (wcześniej wskazano 28,2%) – wymienione zmiany wynikały z błędów rachunkowych przy sporządzaniu pierwszej wersji tych sprawozdań, dotyczących m.in. masy odebranych i zebranych odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych oraz masy zmieszanych odpadów komunalnych odebranych przez Gminę. (akta kontroli str. 123-130, 398-401, 439-501)

Analiza sposobu wyliczenia poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami za lata 2017 i 2018 wykazała, że za oba lata przeprowadzono je w sposób niewłaściwy, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”. (akta kontroli str. 123-130, 439-502)

W ramach niniejszej kontroli obliczony został przez NIK wskaźnik poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami za 2019 rok. Jego szacunkowa wartość wyniosła 45,67% przy wymaganym poziomie 40%. W 2019 roku w ramach selektywnej zbiórki (zarówno od mieszkańców Gminy jak i podmiotów gospodarczych) zebrano 30,96 Mg (48,8%) frakcji odpadów (opakowań z papieru i tektury, tworzyw sztucznych, metalu i szkła), natomiast z odpadów zmieszanych wytworzono 32,5 Mg (51,2%) tych samych frakcji odpadów, które wchodzi w skład elementu wzoru do obliczania poziomu recyklingu. Dane te wskazują na niski poziom selektywnej zbiórki odpadów w Gminie oraz niewłaściwą segregację odpadów przez zamieszkujących nieruchomości na jej terenie, polegającą na umieszczaniu w zmieszanych odpadach komunalnych znacznej ilości odpadów opakowaniowych. (akta kontroli str. 503-520)

Wykazany przez Urząd w sprawozdaniach lata 2016–2018 osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wynosił odpowiednio: 29,08%, 28,20%, 39,23%. Poziomy te były zgodnie z wymaganiami określonymi w *rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji*²⁹. Obliczony w ramach niniejszej kontroli wskaźnik poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania za 2019 rok wyniósł 42,88% i przekroczył dopuszczalny poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w 2019 roku, ustalony na 40%. (akta kontroli str. 123-130, 439-520)

Zgodnie z otrzymanymi przez Urząd sprawozdaniami od podmiotów odbierających odpady z PSZOK oraz od mieszkańców i podmiotów gospodarczych z terenu Gminy, masa odpadów w poszczególnych latach 2016–2019 wyniosła odpowiednio 383,2 Mg, 422,7 Mg, 464 Mg i 457,8 Mg, a od samych mieszkańców: 269,5 Mg, 317,6 Mg, 363,3 Mg, 319,5 Mg. Masa odpadów zmieszanych (kod 20 03 01) wytworzonych tylko przez mieszkańców Gminy wzrastała na przestrzeni lat 2016–2018 i kształtowała się na poziomie 241,8 Mg, 302,5 Mg, 333,3 Mg. Spadek nastąpił w 2019 roku i wyniósł 301,38 Mg. Jednocześnie w okresie tym, liczba mieszkańców objętych gminnym systemem gospodarki odpadami zmniejszyła się z 1.761 do 1.727 osób, przez co masa odpadów przypadająca na jednego mieszkańca zwiększyła się z 137,3 kg do 174,5 kg. (akta kontroli str. 131-230, 504-522)

Masa zebranych „u źródła” (od mieszkańców Gminy) odpadów takich, jak: tworzywa sztuczne, metal, papier i opakowania wielomateriałowe³⁰ w latach 2016–2019 wyniosła odpowiednio: 24,3 Mg, 28,8 Mg³¹, 27,2 Mg, 22,2 Mg. Jednocześnie w tym okresie wzrosła z 2,8 Mg do 32,5 Mg (o 1.161%) masa tych frakcji, wysortowanych z zebranych niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych. Świadczy to o niewłaściwym sposobie segregacji odpadów przez mieszkańców objętych gminnym systemem gospodarki odpadami oraz nieefektywnym działaniu systemu gospodarowania odpadami. Wójt Gminy poinformował, że: „(...) mam świadomość, że system gospodarowania odpadami na terenie naszej gminy nie działa do końca w sposób prawidłowy. Po części wynika to z uwarunkowań środowiskowych oraz niefrasobliwości mieszkańców w podejściu do selektywnej zbiórki

²⁹ Dz. U. poz. 2412.

³⁰ Odpady o kodach: 15 01 01, 15 01 02, 15 01 04, 15 01 05, 15 01 07.

³¹ Na tą masę składały się odpady o kodach: 15 01 07 (opakowania ze szkła) – 11,8 Mg oraz 15 01 06 (zmieszane odpady opakowaniowe) – 17 Mg.

odpadów. Podejmiemy działania dyscyplinujące podmioty uchylające się od obowiązku selektywnej zbiórki odpadów z nakładaniem przewidzianych przepisami prawa kar włącznie”.
(akta kontroli str. 131-230, 504-522)

Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi sporządzone były przez Urząd w oparciu o dane, w postaci półrocznych sprawozdań otrzymywanych od podmiotów realizujących odbiór odpadów na terenie Gminy oraz dodatkowo, w przypadku PGK Sp. z o.o., comiesięcznych protokołów wykonania usług (obowiązek przekazywania tych dokumentów wynikał z zawartych umów. W okresie objętym kontrolą to ten podmiot odbierał odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, podmiotów gospodarczych oraz prowadził PSZOK. (akta kontroli str. 123-230, 408-419, 439-522)

Dane przekazywane do GUS przez Urząd w załączniku do sprawozdania SG-01 statystyka gminy *Gospodarka mieszkaniowa i komunalna*, odpowiadały tym, jakie zostały zamieszczone w otrzymanych sprawozdaniach od podmiotów realizujących odbiór odpadów komunalnych z terenu Gminy. (akta kontroli str. 50-55, 123-230, 408-419, 439-522)

Wystąpiły natomiast rozbieżności między danymi przekazanymi przez Urząd Marszałkowi Województwa a danymi, jakie spółka PGK Sp. z o.o. przekazywała do GUS w sprawozdaniach M-09. W przypadku danych za rok 2017 różnice dotyczyły łącznej masy odpadów, których wielkość wskazana przez Urząd wynosiła 427,3 Mg, podczas gdy Spółka wykazała 306,9 Mg (różnica 120,4 Mg, co stanowiło 28,2%). Różnice te w szczególności dotyczyły wskazanej masy zmieszanych odpadów komunalnych. Dane zawarte w sprawozdaniach Urzędu nie były w pełni zgodne ze sprawozdaniami otrzymanymi z PGK Sp. z o.o., co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”. Innymi różnicami dotyczącymi 2017 roku były dane o odpadach zebranych selektywnie – Urząd np. wykazał w swoich sprawozdaniach zmieszane odpady opakowaniowe w ilości 19,3 Mg, natomiast PGK Sp. z o.o. nie wykazał ich wcale. Inną frakcją, w której wystąpiły rozbieżności były tworzywa sztuczne (kody 15 01 02 oraz 20 01 39), dla której PKG Sp. z o.o. wskazał masę wynoszącą 8,2 Mg, natomiast Urząd nie wykazał ich wcale. (akta kontroli str. 123-130, 439-552)

Za rok 2018 dane pomiędzy omawianymi sprawozdaniami różniły się o 9,24 Mg (1,9%). W przypadku łącznej masy odpadów to Urząd wskazał większą masę tych odpadów niż podmiot odbierający. W przypadku odpadów zebranych selektywnie różnice dotyczyły odpadów wielkogabarytowych (kod 20 03 07), w odniesieniu do których Urząd wskazał masę 20 Mg, a PGK Sp. z o.o. w sprawdzaniu wykazał 80 Mg.

(akta kontroli str. 123-130, 439-552)

Urząd nie zlecał badania morfologii odpadów komunalnych. Wójt Gminy poinformował, że: „Analizując możliwości finansowe (...) stwierdzono, że koszt przeprowadzenia badania morfologii odpadów komunalnych jest zbyt wysoki, w związku z tym odstąpiono od wykonania powyższego badania”.

W Gminie nie dokonywano corocznej analizy stanu gospodarki odpadami, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 249, 275-276, 284-285)

W 2017 roku Urząd nie dysponował danymi w zakresie faktycznego odzyskiwania z poszczególnych odpadów (niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych oraz zebranych selektywnie) w IK³², do której były one przekazywane. W otrzymanych sprawozdaniach od podmiotu realizującego odbiór odpadów na terenie Gminy zawarto jedynie informacje o frakcjach odebranych selektywnie „u źródła”: opakowania ze szkła (15 01 07) – 11,8 Mg, zmieszane opakowaniowe (15 01 06) – 17, Mg oraz masie odpadów wyselekcjonowanych (zarówno z odpadów zmieszanych, jak i zebranych selektywnie) w ilości: [1] 5 Mg opakowań z papieru (15 01 01); [2] 7 Mg opakowań z tworzyw sztucznych (15 01 02); [3] 5,3 Mg opakowań z metalu (15 01 04), [4] 1,1 Mg opakowań wielomateriałowych oraz 15,7 Mg opakowań ze szkła (15 01 07). Z informacji³³

³² W latach 2017–2019 odpady komunalne z terenu Gminy przekazywano do ZPiUO.

³³ Pismo nr L.dz. 136/2018 z 29 stycznia 2018 r.

przekazanych przez podmiot prowadzący tę instalację wynika, że udział odpadów powstałych po mechaniczno-biologicznym przetworzeniu zmieszanych odpadów przekazanych do składowania (kod 19 12 12) w stosunku do ogólnej ilości przyjętych odpadów komunalnych zmieszanych w 2017 roku wyniósł 20,2%. Załączono również informację, do jakich podmiotów trafiły odpady zebrane selektywnie i jakim procesom były poddane³⁴.
(akta kontroli str. 123-246, 249, 275-276, 284-285)

W półrocznych sprawozdaniach za 2018 rok oraz za I półrocze 2019 roku podmiot odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy³⁵ przedstawił dane w zakresie faktycznego odzyskiwania poszczególnych frakcji odpadów ze strumienia odpadów komunalnych przekazanych do IK z terenu Gminy. W 2018 roku z selektywnie zebranych frakcji odpadów o masie 27,21 Mg uzyskano: [1] 15,6 Mg opakowań z papieru (15 01 01); [2] 6,2 Mg opakowań z tworzyw sztucznych (15 01 02); [3] 2,14 Mg opakowań z metalu (15 01 04) oraz 3,27 Mg opakowań ze szkła (15 01 07). Natomiast ze strumienia odpadów komunalnych niesegregowanych (zmieszanych), wynoszącego 333,3 Mg, wysegregowano odpowiednio: [1] 2,2 Mg opakowań z papieru; [2] 8,12 Mg opakowań z tworzyw sztucznych; [3] 6,89 Mg opakowań z metalu oraz 2,14 Mg opakowań ze szkła.
(akta kontroli str. 123-246, 249, 275-276, 284-285)

W I półroczu 2019 roku z selektywnej zbiórki odpadów otrzymano: [1] 4,56 Mg opakowań z papieru; [2] 4,04 Mg opakowań z tworzyw sztucznych; [3] 1,12 Mg opakowań z metalu oraz 1,38 Mg opakowań ze szkła przy odzysku poszczególnych frakcji ze strumienia odpadów zmieszanych, wynoszącym odpowiednio: 2,5 Mg, 3,7 Mg, 0,8 Mg oraz 3 Mg³⁶.
(akta kontroli str. 123-246, 249, 269-270)

Ustalenia równolegle prowadzonej kontroli w PGK Sp. z o.o. wykazały, że do Gmin przekazywała ona dane dotyczące masy odpadów opakowaniowych wielomateriałowych (kod: 15 01 06) lub poszczególnych frakcji tych odpadów (kody: 15 01 01, 15 01 02, 15 01 04 i 15 01 07), które zostały uzyskane w wyniku procesu podczyszczania w instalacji ZPiUO i zagospodarowane (tj. sprzedane do podmiotów będących recyklerem ostateczny lub pośredniczącymi w recyklingu odpadów), a nie o rzeczywistej masie odpadów odebranych (w workach lub pojemnikach) bezpośrednio od mieszkańców. Otrzymywane przez Gminę proporcjonalne dane o masie wymienionych wyżej odpadów wysegregowanych z odpadów zmieszanych odnosiły się do całej masy odpadów zmieszanych przyjętych przez Instalację z innych gmin³⁷. W związku z tym niemożliwa była rzetelna analiza i ocena skuteczności działań podejmowanych przez Gminę w celu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, gdyż dane będące jej podstawą dotyczyły odpadów komunalnych pochodzących z terenu kilkunastu gmin i odzwierciedlały skuteczność działalności instalacji.
(akta kontroli str. 123-130, 249, 275-276)

Gmina w 2017 roku nie osiągnęła wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami. Wójt Gminy poinformował, że ten stan rzeczy wynikał w znacznym stopniu z braku kontroli mieszkańców, przedsiębiorców oraz podmiotu odbierającego odpady komunalne oraz zbyt dużej ilości zadań nałożonych ustawami na gminę z zakresu gospodarki odpadami. Dodał, że: „Urząd nie posiada analizy istniejącego stanu rzeczy oraz wypracowanego rozwiązania w tym zakresie. Planowane jest jednak w 2020 roku przeprowadzenie opracowania rozwiązań umożliwiających osiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu, segregowania odpadów oraz ich recyklingu,

³⁴ W 2017 roku wszystkie odpady zebrane selektywnie zostały poddane procesowi odzysku w zależności od frakcji: R3 – Recykling lub regeneracja substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (w tym kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania) lub R5 – Recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych.

³⁵ Podmiotów objętych gminnym systemem gospodarowania odpadami.

³⁶ W I półroczu 2019 roku zebrana masa odpadów komunalnych nieposegregowanych wyniosła 151,74 Mg.

³⁷ Według ustaleń – równolegle prowadzonej – kontroli NIK w PGK Sp. z o.o., w latach 2017–2019 miało ono zawarte umowy dotyczące zagospodarowania odpadów (z Zachodniego Regionu Gospodarki Odpadami) z 11 gminami, w których odpady były odbierane przez PGK Sp. z o.o. od właścicieli nieruchomości, a w przypadku 15 gmin – z podmiotami gospodarczymi odbierającymi odpady na ich terenie. Ponadto PGK Sp. z o.o. realizował odbiór odpadów od podmiotów gospodarczych z sześciu gmin, na podstawie 465 umów, jakie obowiązywały w tym okresie.

przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania”.

(akta kontroli str. 123-130, 249, 275-276)

Ceny zagospodarowania odpadów w latach 2017–2019 zostały określone w umowach³⁸, o których szerzej napisano w pkt. 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. W przypadku umowy na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy w:

- 2017 roku ustalono wynagrodzenie miesięczne ryczałtowe wykonawcy w wysokości 9,1 tys. zł brutto, co ujęciu rocznym dawało 109 tys. zł,
- 2018 roku określono wynagrodzenie miesięczne ryczałtowe wykonawcy w wysokości 12,1 tys. zł brutto, tj. 145 tys. zł w ujęciu rocznym,
- 2019 roku ustalono wynagrodzenie miesięczne ryczałtowe wykonawcy w wysokości 15,4 tys. zł brutto, co ujęciu rocznym dawało 185,3 tys. zł. (akta kontroli str. 82-122)

Natomiast w umowie³⁹ na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych w 2020 roku wynagrodzenie wykonawcy zostało określone jako cena za odbiór i zagospodarowanie 1 Mg odpadów i wynosiła 729 zł brutto. Cena ta dotyczyła zarówno odbieranych niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, jak i zbieranych w sposób selektywny. (akta kontroli str. 82-100)

W okresie objętym kontrolą w Gminie funkcjonował system odpłatności za gospodarowanie odpadami komunalnymi, którego poszczególne stawki opłaty za odbiór i transport odpadów, uzależnione były od liczby osób zamieszkujących w danym gospodarstwie domowym oraz sposobu zbierania odpadów (w sposób selektywny lub nie). Koszty funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w latach 2016 – 2019 wzrosły z 157,9 tys. zł w 2016 roku do 237,6 tys. zł w 2019 roku. Jedynie w 2016 roku opłaty wnoszone przez mieszkańców pozwoliły na pokrycie wydatków na funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami. W kolejnych latach opłaty te pozwoliły na sfinansowanie odpowiednio: 90,5%, 65,8% i 66,3 % wydatków na ten cel. Pozostała kwota została pokryta ze środków własnych Gminy. W okresie objętym kontrolą nie osiągnęto dochodów z przekazywania do firm recyklingowych odpadów selektywnie zebranych. (akta kontroli str. 42-44, 80-81)

W latach 2017–2019 Rada Gminy dwukrotnie podejmowała uchwały⁴⁰, zmieniając stawki opłaty za gospodarowanie odpadami. Miesięczna stawka opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, kiedy odpady zbierane i odbierane były:

- w sposób selektywny od gospodarstwa domowego zamieszkałego przez: [1] jedną osobę wzrosła z 7 zł w 2017 roku do 11 zł w 2019 roku, [2] dwie lub trzy osoby wzrosła z 16 zł w 2017 roku do 21 zł w 2019 roku, [3] cztery lub pięć osób wzrosła z 25 zł w 2017 roku do 34 zł w 2019 roku, [4] sześć i więcej osób wzrosła z 38 zł w 2017 roku do 48 zł w 2019 roku,
- w sposób nieselektywny od gospodarstwa domowego zamieszkałego przez: [1] jedną osobę wzrosła z 11 zł w 2017 roku do 22 zł w 2019 roku, [2] dwie lub trzy osoby wzrosła z 24 zł w 2017 roku do 42 zł w 2019 roku, [3] cztery lub pięć osób wzrosła z 38 zł w 2017 roku do 68 zł w 2019 roku, [4] sześć i więcej osób wzrosła z 57 zł w 2017 roku do 96 zł w 2019 roku. (akta kontroli str. 42-44)

Wraz ze wzrostem stawek za odbiór odpadów zbieranych w sposób nieselektywny zwiększyła się liczba osób deklarujących selektywne zbieranie odpadów. Opłatę za odbiór odpadów zebranych w sposób selektywny wносиło w: 2016 roku 349 osób spośród 1.761, (19,8%), 2017 roku 794 osób z 1.735 (45,8%), 2018 roku 897 osób spośród 1.719 (52,2%), 2019 roku 1.414 osób z 1.727 (81,9%). (akta kontroli str. 42-44, 81)

³⁸ Umowa nr GO.21511.5 z 30 grudnia 2016 r. z okresem obowiązywania od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r., nr GO.21511.17. 2017 z 28 grudnia 2017 r. z okresem obowiązywania od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. i nr GO.272.1.2.2018 z 27 grudnia 2018 r. okresem obowiązywania od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.

³⁹ Umowa nr GO.272.1.1.2020 zawarta 8 stycznia 2020 r. z PGK Sp. z o.o.

⁴⁰ Uchwałę nr XX/126/17 Rady Gminy Kołaki Kościelne z dnia 29 czerwca 2017 r. oraz uchwałę nr V/35/19 Rady Gminy Kołaki Kościelne z dnia 27 czerwca 2019 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki opłaty.

Zaległości mieszkańców z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami w latach 2016–2019, według stanu na koniec roku, którego opłaty dotyczyły, ulegały stopniowemu zwiększeniu. Wynosiły one bowiem odpowiednio: 5,3 tys. zł, 3,6 tys. zł, 8,2 tys. zł i 11,1 tys. zł, co stanowiło od 3,1% do 6,6% ogółu opłat jakie powinny zostać wniesione w danym roku.

(akta kontroli str. 80-81)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Analiza sposobu wyliczenia poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami za lata 2017 i 2018 wykazała, że w obu przypadkach wyliczono ten poziom w sposób niewłaściwy. Poziom ten zgodnie w obliczeniach Urzędu wynosił odpowiednio: 19,88% i 32,57%. Właściwa jego wartość w tym okresie powinna wynosić jednak: 20,45% i 41,72%. Błędnie bowiem wyliczono łączną masę odpadów komunalnych odebranych od mieszkańców, a także masę odpadów komunalnych przekazanych do przygotowania do ponownego użycia i recyklingu. W konsekwencji ustalano niewłaściwą wartość parametru M_{rpmts}^{41} , stanowiącego element wzoru na obliczenie poziomu recyklingu. Powyższe oznacza, że w 2017 roku Gmina osiągnęła jednak wymagany poziom recyklingu, mimo że tylko 45,8% mieszkańców zadeklarowało zbieranie odpadów komunalnych w sposób selektywny. Wpływ na osiągnięcie tego poziomu miało wysegregowanie ze zmieszanych odpadów komunalnych 22,3 Mg frakcji: opakowania z papieru i tworzyw sztucznych, opakowania z metalu oraz szkła. Stanowiło to aż 65,4% łącznej masy odpadów tego rodzaju zebranych na terenie Gminy w 2017 roku. Wójt Gminy wyjaśnił, że błędy rachunkowe powstały w wyniku omyłki.

(akta kontroli str. 80-81, 123-130, 502, 398-401, 521-522)

2. Dane zawarte w sprawozdaniach Urzędu przekazanych Marszałowi Województwa Podlaskiego za 2017 rok nie były w pełni zgodne ze sprawozdaniem otrzymanym z PGK Sp. z o.o. W przesłanym przez Urząd sprawozdaniu wykazano bowiem masę odpadów o kodzie 20 03 01 na poziomie 308,4 Mg, podczas gdy z otrzymanych od PGK Sp. z o.o. wynika, że wynosiła ona 320,7 Mg. Podobna sytuacja odnosiła się do odebranych odpadów o kodzie 20 02 03, w przypadku których Urząd wykazał 30,2 Mg, natomiast ze sprawozdań wynika, że wynosiła ona 42,6 Mg. Wójt Gminy wyjaśnił, że rozbieżności były rezultatem błędów rachunkowych.

(akta kontroli str. 123-130, 167-204, 398-401)

3. W okresie objętym kontrolą Urząd nie sporządzał analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi, o których mowa w art. 9 *tb* *ucpg*. Wójt wyjaśnił, że spowodowane to było zbyt dużą ilością zadań nałożonych ustawami na Gminę z zakresu gospodarki odpadami. Dodał: „Aby zrealizować profesjonalnie wszystkie literalnie nałożone na gminę, w tym zakresie zadania, trzeba by utworzyć w Urzędzie wydział ds. gospodarki odpadami, co w przypadku małych gmin, jak nasza, jest nierealne ze względu na ograniczone środki finansowe. W związku z tym, wykonuje je pracownik, który ma jeszcze szereg innych obowiązków. W roku bieżącym Urząd planuje przeprowadzenie stosownej analizy”.

(akta kontroli str. 249, 275-276)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania podejmowane przez Urząd w zbadanym obszarze. W okresie objętym kontrolą spadł bowiem z 9% do 6,9% udział masy odpadów zbieranych selektywnie „u źródła” w ogólnej masie odpadów zebranych od mieszkańców Gminy. Wpływ miał na to niski odsetek osób, które zadeklarowały segregację odpadów, wynoszący w latach 2017 i 2018 odpowiednio 45,8% i 52,2%. Wprawdzie przeprowadzone przez Gminę wyliczenia wskazały na osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami w latach 2017–2018, jednak nie było to efektem upowszechniania się w Gminie selektywnej zbiórki odpadów „u źródła”. Wpływ na to miała duża ilość wysortowanych w instalacji komunalnej – z zebranych niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych –

⁴¹ Łączna masa odpadów papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła poddanych recyklingowi i przygotowanych do ponownego użycia, pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych z gospodarstw domowych oraz od innych wytwórców odpadów komunalnych, wyrażona w Mg – zgodnie z treścią *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 2167).

frakcji takich, jak: tworzywa sztuczne, metal, papier i opakowania wielomateriałowe. Były to wartości uśrednione i dotyczyły uzyskanego odzysku dla odpadów pochodzących z 26 gmin. W latach 2016–2019 masa wysortowanych w ten sposób odpadów wzrosła bowiem z 2,8 Mg do 32,5 Mg (o 1.161%) i w 2019 roku była o 10,3 Mg (46,5%) wyższa niż masa tych frakcji zebranych selektywnie przez mieszkańców Gminy.

OBSZAR

4. Prowadzenie przez gminę działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym promujących selektywne zbieranie odpadów komunalnych

Opis stanu faktycznego

Gmina nie wprowadziła regulacji wewnętrznych, dotyczących działań informacyjnych i edukacyjnych związanych z odbiorem odpadów komunalnych oraz zapobieganiem ich powstawaniu. Dane w tym zakresie kilkakrotnie były publikowane w lokalnej prasie oraz znajdowały się na stronie internetowej Urzędu. Dotyczyły one m.in.:

- lokalizacji PSZOK, zasad korzystania z tego Punktu, jednak bez informacji o godzinach przyjmowania odpadów⁴²,
- rodzaju odpadów, jakie można dostarczyć do PSZOK własnym transportem w sposób selektywny (w workach lub pojemnikach), tj.: [1] przeterminowane leki i chemikalia; [2] zużyte baterie; [3] odpady zielone; [4] papier; [5] szkło; [6] metale; [7] tworzywa sztuczne oraz przyjmowanych luzem, tj.: [1] akumulatory; [2] zużyte opony z samochodów osobowych; [3] gruz betonowy; [4] zdemontowane okna,
- harmonogramu odbioru odpadów na 2020 rok oraz instrukcji jak je segregować na poszczególne frakcje (pojemniki), która była zgodna w tym zakresie z informacją zamieszczoną na stronie Ministerstwa Klimatu,
- komunikatu do mieszkańców Gminy przypominającego o możliwości zgłaszania do odbioru z terenu własnych nieruchomości odpadów wielkogabarytowych oraz wyeksploatowanego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, który będzie odbierany gminnym samochodem dostawczym,
- uchwał podjętych przez Radę Gminy Kołaki Kościelne: nr XV/92/16 w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kołaki Kościelne, nr XV/83/16 z 26 lipca 2016 r. w sprawie terminu, częstotliwości i trybu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz nr XV/84/16 w sprawie odbierania odpadów.

Nie zamieszczono natomiast pozostałych informacji wymaganych w art. 3 ust. 2 pkt 9 ucpg, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 247, 284-285, 289-309)

Mieszkańcom Gminy nie zapewniono bieżących informacji, np. w formie forum internetowego czy zamieszczania aktualnej bazy pytań i odpowiedzi, na temat właściwego postępowania z poszczególnymi frakcjami odpadów komunalnych, w tym dotyczących sposobu zagospodarowania w przydomowych kompostownikach odpadów zielonych oraz innych odpadów ulegających biodegradacji. Zdaniem Wójta, niepodjęcie takich działań wynikało z braku sygnałów ze strony mieszkańców w tym zakresie. W latach 2017–2019 na terenie Gminy nie zorganizowano punktu zbierania odpadów z folii sznurka oraz opon, powstających w gospodarstwach rolnych, o którym mowa w art. 3 ust. 2 pkt 9 lit. f ucpg. Wójt Gminy poinformował, że wynikało to: „(...) z braku możliwości przekazania odpadów z folii i sznurka do dalszej przeróbki (...). Najbliższą położoną firmą, zlokalizowaną w Warszawie nie była zainteresowana pozyskaniem od Gminy tych odpadów ze względu na ograniczone moce przerobowe. Gmina natomiast przystąpiła w grudniu 2019 roku do ogólnopolskiego programu „Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi. Usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej”, składając stosowny

⁴² Dane te zostały zawarte w § 5 uchwały Rady Gminy Kołaki Kościelne nr XV/84/16 z 26 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów.

wniosek w tej sprawie. Udział w ww. programie zadeklarowało 132 rolników z terenu Gminy (...). Obecnie oczekujemy na decyzję Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dotyczącą przyznania środków finansowych na ten cel”.

(akta kontroli str. 284-288)

W latach 2017–2019 Urząd nie otrzymywał informacji od podmiotów odbierających odpady o nieprawidłowościach w postępowaniu mieszkańców z odpadami. Również mieszkańcy nie zgłaszali problemów dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi, w tym dotyczących selektywnego ich zbierania.

(akta kontroli str. 284-285)

Urząd w okresie objętym kontrolą nie przeprowadzał wśród mieszkańców Gminy działań edukacyjno-informacyjnych dotyczących m.in. podnoszenia świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów komunalnych czy promowania prawidłowego sposobu postępowania z odpadami i korzyści z tego wynikających, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 284-285)

Z informacji uzyskanych z Nadleśnictwa Łomża wynika, że w latach 2017–2019 nie zidentyfikowano na terenie Gminy „dzikich wysypisk” śmieci. W tym okresie do Urzędu nie wpłynęły informacje o zlokalizowaniu na terenie Gminy nielegalnych wysypisk śmieci, a Urząd nie likwidował tego typu obiektów.

(akta kontroli str. 247-248, 250-262, 282-283)

Mimo zamieszczenia na stronie internetowej Urzędu skrótu do Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa, nigdy nie korzystano z tego narzędzia, w celu uzyskania informacji w zakresie lokalizacji na terenie Gminy nielegalnych wysypisk śmieci. Wójt Gminy poinformował, że wynikało to z niewiedzy, że w powyższym miejscu są zamieszczane tego typu informacje. Przedmiotowa mapa wskazała położenie na terenie Gminy jednego takiego obiektu, co zostało potwierdzone protokołem oględzin z 10 marca 2020 r. Wójt Gminy poinformował, że nie miał wiedzy o istnieniu tego obiektu na gminnej działce. Dodał, że: „Do Urzędu nie wpłynęło w tej sprawie żadne zgłoszenie. Niezwłocznie podejmiemy stosowne działania w celu likwidacji powyższego wysypiska”. Zdaniem Wójta szacowany koszt jego likwidacji nie powinien przekroczyć 1 tys. zł

(akta kontroli str. 247-248, 250-262, 282-283)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na stronie internetowej Urzędu oraz w sposób zwyczajowo przyjęty (publikacja w prasie lokalnej) nie zamieszczono informacji wymaganych art. 3 ust. 2 pkt 9 ucpq. Nie udostępniano bowiem danych m.in. o: [1] podmiotach odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy, w tym nazwy firmy, oznaczenia siedziby, adresu albo imienia, nazwiska i adres podmiotu odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości; [2] miejscach zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania; [3] osiągniętych przez Gminę oraz podmioty odbierające odpady komunalne na podstawie umów z właścicielami nieruchomości zamieszkałych, w poszczególnych latach, poziomach recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania; [4] punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zawierających m.in. firmę, oznaczenie siedziby i adres albo imię, nazwisko i adres prowadzącego punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych; [5] zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych, o których mowa w ustawie z dnia 11 września 2015 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym⁴³, zawierające: m.in. firmę, oznaczenie siedziby i adres albo imię, nazwisko i adres zbierającego zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny czy adresu

⁴³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1895.

punktu zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie Gminy. Wójt Gminy wyjaśnił, że niezamieszczenie przedmiotowych informacji na stronie internetowej Urzędu wynikało z przeoczenia. (akta kontroli str. 284-288)

2. W okresie objętym kontrolą Urząd nie przeprowadzał wśród mieszkańców Gminy działań edukacyjno-informacyjnych dotyczących m.in. podnoszenia świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów komunalnych, czy promowania prawidłowego sposobu postępowania z odpadami i korzyści z tego wynikających, mimo takiego wymogu określonego w art. 3 ust. 2 pkt 8 ucpg. Brak tych działań był jednym z czynników, który mógłby pozytywnie wpłynąć na zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie, ograniczenie ogólnej masy odpadów oraz zachęcić mieszkańców Gminy do ich selektywnej zbiórki. Wójt wyjaśnił, że nie przeprowadzano takich działań, bowiem Gmina: „(...) nie dysponuje znacznymi środkami finansowymi umożliwiającymi prowadzenie szerokich działań edukacyjnych z tego zakresu. Czasami pytania dotyczące sposobu postępowania z odpadami komunalnymi oraz zapobiegania powstawaniu odpadów są kierowane bezpośrednio na stanowisko merytoryczne, gdzie udzielane są odpowiedzi”. Dodał, że: „w 2019 roku z udziałem Wójta oraz pracownika odpowiedzialnego za gospodarkę odpadami omawiana była inicjatywa podjęcia w 2020 roku szeregu działań edukacyjno-informacyjnych dotyczących sposobu segregacji odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów biodegradowalnych wśród mieszkańców Gminy oraz dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół podstawowych. W efekcie podjęto decyzję o ustawieniu na terenie Gminy tablic informujących m.in. o zasadach selektywnej zbiórki odpadów. Ponadto w porozumieniu z dyrekcją miejscowych szkół podstawowych z terenu Gminy zostaną przeprowadzone zajęcia dla dzieci i młodzieży z tego zakresu”. (akta kontroli str. 284-288)
3. Nie wykorzystywano ogólnodostępnych informacji o powstawaniu nielegalnych miejsc składowania odpadów (Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa). W konsekwencji dopiero w wyniku kontroli NIK zidentyfikowano istnienie tego typu obiektu na terenie Gminy. (akta kontroli str. 247-248, 250-262, 282-283)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba kontroli ocenia negatywnie nieprowadzenie przez Gminę działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym promujących selektywne ich zbieranie. Działania takie mogłyby pozytywnie wpłynąć na wzrost ilości odpadów odebranych selektywnie oraz zachęcić mieszkańców do prowadzenia ich selektywnej zbiórki. Urząd na swojej stronie internetowej nie udostępnił także kompletu wymaganych przepisami prawa danych o systemie gospodarki odpadami w Gminie i jego funkcjonowaniu. Nie korzystano również z dostępnych narzędzi umożliwiających bieżący nadzór nad powstawaniem „dzikich wysypisk”. W konsekwencji dopiero w wyniku kontroli NIK zidentyfikowano istnienie tego typu obiektu na terenie Gminy.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Dostosowanie zapisów Regulaminu do:
 - przepisów § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów, w zakresie odpowiedniego koloru pojemników/worków na szkło,
 - postanowień WPGO, w tym celów gospodarowania odpadami takimi, jak: oleje odpadowe, zużyte opony, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady opakowaniowe, odpady medyczne i weterynaryjne oraz zawierające azbest.
2. Wywiązywanie się z obowiązku określonego w art. 6r ust. 3c ucpg, tj. uzyskania opinii PPIS w Zambrowie przed przyjęciem uchwały w sprawie odbierania odpadów.
3. Dostosowanie rejestru działalności regulowanej do wymogów określonych przepisem art. 9b ust 4 ucpg, w zakresie wskazania w nim rodzaju odbieranych odpadów komunalnych przez poszczególne podmioty.

4. Opracowanie regulaminu PSZOK i jego właściwe udostępnienie mieszkańcom Gminy.
5. Przyjmowanie w PSZOK wyłącznie odpadów określonych § 3 ust. 1 Regulaminu utrzymania czystości i porządku oraz zapewnienie wymaganych warunków przechowywania tych odpadów w tym Punkcie.
6. Prowadzenie rzetelnej ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3 ucpq.
7. Wynegocjowanie z PGK Sp. z o.o. realizacji, określonej w art. 6r ust. 3b ucpq, częstotliwości odbioru odpadów niesegregowanych (zmieszanych) i biodegradowalnych, która od kwietnia do października nie powinna być rzadsza niż raz na dwa tygodnie z budynków mieszkalnych jednorodzinnych.
8. Przekazywanie do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego sprawozdań zawierających kompletne i rzetelne dane, w tym dotyczące uzyskanych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami.
9. Sporządzanie analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi, o których mowa w art. 9 tb ucpq.
10. Wywiązanie się z obowiązku zamieszczenia na stronie internetowej Urzędu informacji wymaganych w art. 3 ust. 2 pkt 9 ucpq.
11. Przeprowadzanie wśród mieszkańców Gminy regularnych działań edukacyjno-informacyjnych, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 8 ucpq.
12. Wykorzystywanie Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa do identyfikacji powstawania nielegalnych miejsc składowania odpadów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania NIK o
sposobie wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 11 maja 2020 r.

Kontroler:
Paweł Tołwiński
specjalista kontroli państwowej

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. p.o. WICEDYREKTORA
Robert Skwarko

.....
podpis

.....
podpis